

АНАЛІТИЧНИЙ ДАЙДЖЕСТ

МІЖНАРОДНИЙ ІНСТИТУТ ОСВІТИ, КУЛЬТУРИ ТА ЗВ'ЯЗКІВ З ДІАСПОРОЮ

ГОЛОСУВАТИ НЕ МОЖНА ІГНОРУВАТИ: ПРО ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ ЗА КОРДОНОМ

Автор: Вікторія Гойсан
(фахівець)

Навесні 2019 р. в два тури відбулися чергові вибори Президента України, і сьогодні ми поступово наближаємось до дострокових парламентських виборів. У першому турі бажання проголосувати виявило 62,8% населення України, у другому – трішки менше – 61,4%. Попри достатньо високу явку на території України, на закордонні виборчі дільниці прийшло проголосувати тільки 12,6% українських громадян у першому турі і 13,3% – у другому.

Павло Клімкін, міністр закордонних справ України, заявив: «У 2014 році на закордонних виборчих дільницях проголосували майже 73 тисячі українців, у першому турі цього року – ледве більше 53 тисяч (поп-равка: 55 тисяч – ред.). Якесь гірка виходить арифметика». Хоча цифри свідчать про падіння явки, однак, для порівняння, на президентських ви-

борах 2014 року загальна явка склала всього 15,4% (що є тільки на 2,8% більше, ніж на цьогорічних виборах). При цьому варто зауважити, що на виборах Президента України 2010 року на закордонні виборчі дільниці прийшло проголосувати тільки 7,5% громадян України.

Цьогорічних президентських виборів українська влада вирішила закрити дільниці для голосування у Росії та перенести їх до посольств України у Грузії, Фінляндії та Казахстані, що стало об'єктом маніпуляцій з боку деяких російських ЗМІ про втрачені мільйони голосів українських громадян в Російській Федерації. Втім, якщо під час минулих президентських виборів кількість виборців, включених до списку в Росії, становила 51,5 тис., то проголосувало тільки 2,2% від усіх – 1153 особи.

Для того, щоб зрозуміти причини низької явки на закордонних виборчих дільницях, розгляньмо спочатку юридичні особливості го-

«З тих розмов, які я вів з нашими громадянами, питання виборів для них не стоїть на порядку денному».

*Андрій Дециця,
посол України в Польщі*

лосування за кордоном. Право голосувати мають громадяни України, які постійно проживають або тимчасово перебувають за кордоном. Зазначено, що реалізація права голосу на вибо-

рах відбувається на загальних підставах, незалежно від правових підстав перебування на території іноземної держави, а також перебування чи неперехування на консульському обліку в закордонній дипломатичній установі України.

Якщо, припустимо, громадянин України перебуватиме за кор-

КОРИСНІ ЛІНКИ:

Громадська інформаційна ініціатива «Голосуй 2019»
<https://www.facebook.com/holosuy/>

Державний реєстр виборців.

Перелік закордонних виборчих дільниць

https://www.dr.v.gov.ua/ords/portal!/cm_core.cm_index?option=ext_dvk&pid100=0&prejim=3

Проект виборчого кодексу України

http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56671

Офіційні результати голосування на президентських виборах 2019 р. в межах закордонного виборчого округу

<https://www.cvk.gov.ua/pls/vp2019/wp312pt001f01=719.html>

Інформація про ведення консульського обліку закордонними дипломатичними установами України

<https://mfa.gov.ua/ua/consular-affairs/con/con>

доном нетривалий період, включаючи дату виборів, і хоче [проголосувати](#), то фактично йому потрібно фізично бути присутнім при подачі заявки про тимчасову зміну місця голосування без зміни виборчої адреси та у день виборів (законом [не передбачено](#) можливості включення до списку виборців у день виборів), через що кількість охочих проголосувати суттєво зменшується.

Інша справа – консульський облік. До списку виборців на закордонних виборчих дільницях автоматично потрапляють громадяни України, які були прийняті на облік. МЗС України [повідомляє](#), що консульський облік є добровільною дією. Він [здійснюється](#) у випадках постійного проживання громадянина України за кордоном на законних підставах (постійний консульський облік, за який стягується плата) та тимчасового перебування громадянина України за кордоном на законних підставах більше ніж три місяці (тимчасовий консульський облік, на який можна стати безкоштовно).

Втім, попри зростання кількості мігрантів з України, спостерігається тенденція зменшення кількості громадян України, які перебувають на консульському обліку в закордонних дипломатичних установах України. За [даними](#) МЗС України, у 2018 р. орієнтовна кількість мігрантів з України становила 6,4 млн і тільки 438 тис. з них перебувало на обліку. На президентсь-

ких виборах 2019 р. у другому турі кількість виборців, включених до списків виборців на виборчих дільницях закордонного виборчого округу [склала](#) 449 тис. І все ж на виборах проголосував тільки кожен восьмий. Чому так?

Імовірно, найважливішою причиною є низьке охоплення виборчими дільницями місць проживання українців за кордоном. Всього [поза межами України](#) налічується 101 виборча дільниця, яка розподілена по 72-х країнах світу. Найбільше дільниць є в Німеччині – 5, в Італії, США та Польщі – по 4.

Згідно з українським [законом-давством](#), закордонні виборчі дільниці утворюються при дипломатичних та інших офіційних представництвах і консульських установах України за кордоном, у військових частинах (формуваннях), дислокованих за межами України. А отже, тим громадянам України, які мешкають у місцях, де відсутні офіційні установи, потрібно за власний кошт долати значні відстані до місць голосування.

Заступник голови ЦВК Андрій Магера [зазначає](#), що збільшити кількість громадян України, які матимуть змогу проголосувати, можна за допомогою відкриття нових консульств та внесення поправок до законодавства про створення при одному консульстві двох дільниць. Однак це не суттєво вирішить проблему.

Іншою можливістю могло би стати електронне голосування,

однак, таким способом збільшується ризик хакерських атак із метою впливу на результати виборів.

Ще одним вирішенням могло би стати нововведення у новому виборчому кодексі, який [очікує](#) на друге читання. У проекті йдеться про утворення тимчасових виборчих дільниць, які можуть бути утворені тільки на території великих міст іноземних держав, у яких відсутня закордонна дипломатична установа України і відповідно до відомостей Державного реєстру виборців проживає чи перебуває не менше однієї тисячі громадян України, які мають право голосу. Отже, такий крок дозволив би більшій кількості українських громадян проголосувати, зокрема, можна було б очікувати збільшення кількості людей, які ставатимуть на консульський облік. Однак заяви про тимчасову зміну місця голосування на момент перебування виборця за межами України менше ніж три місяці, потрібно таки подавати особисто.

Отже, в Україні поки немає справних механізмів реалізації виборчого права для українських громадян за кордоном. За умови прийняття нового виборчого кодексу можна сподіватись на певні покращення. Безумовно, українські мігранти мають право вирішувати долю України, щоб колись, можливо, таки повернутися додому назавжди...

Аналітичний дайджест містить короткий огляд аналітичних записок, експертних оцінок, оприлюднених у ЗМІ, наукових публікацій та інших інформаційних джерел щодо проблем міграції

Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою
Національного університету «Львівська політехніка»

Україна
79013 м. Львів
вул. С. Бандери 32-Д
тел. +380322580151